

9. juuni 2009

EESTI 2009. AASTA I KVARTALI MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

(Esmaste andmete põhjal)

- Üleilmse majanduskriisi jätkumine ning sellega kaasnenud välis- ja sisenõudluse järsk nõrgenemine avaldasid suurt mõju maksebilansi jooksevkonto puudujäägile. Vähenenud viimased kolm kvartalit kiires tempos, jõudis jooksevkonto 2009. aasta I kvartalis tasakaalu (vt tabel 1 ja joonis 1)¹.
- Jooksevkonto tasakaalustumist toetas eelkõige kaupade ja tulukonto puudujäägi märgatav vähenemine.
- Sisemajanduse koguprodukti (SKP) otseste komponentide, kaupade ja teenuste eksport ületas nende importi ning ülejääk suhtena SKPsse moodustas 1,8%. Kaupade ja teenuste eksport kahanes aeglasemas tempos kui nende import.
- Finantskontol toimus 2,7 miljardi krooni suurune netoväljavool, mille peamine põhjus oli krediitiasutuste muu investeringukapitali nõuete ja kohustuste kahanemine.
- Maksebilansi kulla- ja välisvaluutareserv vähenes 2,3 miljardi krooni võrra.

Majandussurutise tingimustes on maksebilansi kaupade konto oluliselt paranenud. Puudujääk, mis 2008. aasta I kvartalis ulatus ligi 8 miljardi kroonini ning oli ka 2008. aasta IV kvartalis veel 7 miljardit krooni, kahanes 2009. aasta I kvartalis 2,6 miljardi kroonini ja moodustas sama kvartali SKPst 5%. Väliskaubanduse puudujäägi alanemist mõjutasid enim transpordivahendid ning masinad ja seadmed. Kaupade väljavedu jooksevhindades oli 23,7 miljardit krooni, kahanedes aastataguse perioodi suhtes veerandi võrra; sissevedu ulatus 26,3 miljardi kroonini ja vähenes 34%.

Nii kaupade välja- kui ka sissevedu kahanes järsult kõigi olulisemate kaubagruppide arvestuses. Eksporti vähenemist aastataguse perioodiga võrreldes mõjutasid enim metallid ja metalltooted, transpordivahendid, masinad-seadmed ning puit ja puittooted. Import kahanes eelkõige transpordivahendite, masinate-seadmete ja metallide sisseveo languse tagajärjel.

Peamise väliskaubanduspartneri Euroopa Liidu osa Eesti kaubavahetuses hõlmas 71% kaupade väljaveost ning 76% sisseveost. Suurimad ekspordipartnerid olid Soome, Rootsi, Läti ja Venemaa, impordipartnerid aga Soome, Saksamaa, Läti, Leedu ja Rootsi.

Suhteliselt hästi on majandussurutise tingimustes läinud **teenuste ekspordil ja impordil**, mille ülejääk jäi eelmise aasta sama perioodi tasemele, ulatudes 3,6 miljardi kroonini. Eelmise kvartaliga võrreldes kahanes teenuste ülejääk viiendiku võrra. Teenuste eksport vähenes aastaga 10% ja import 14%. Kolme olulisemat liiki teenuse – veo-, reisi- ja muude äriteenuste – ülejääk kasvas mõnevõrra võrreldes nii 2008. aasta I kvartaliga kui ka sellele eelneva kvartaliga. Varem suure ülejäägiga olnud ehitusteenuste ülejääk kahanes minimaalseks. Suurim positiivne saldo oli Eestil Soome ja Venemaaga ning suurim negatiivne saldo Küprose ja Egiptusega.

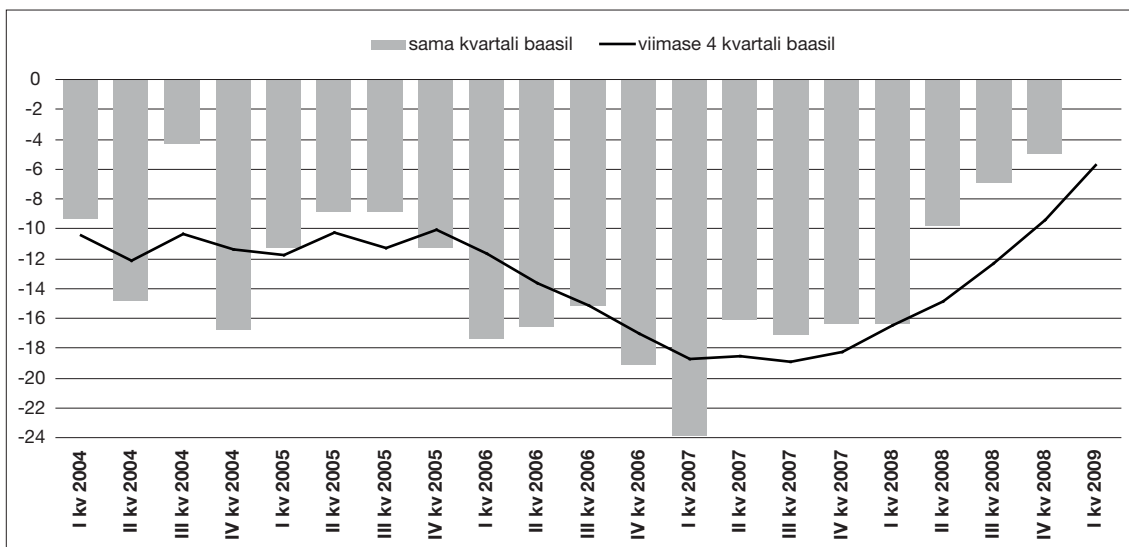
¹ Jooksevkonto reinvesteeringut tuluta, mille puhul reaalsel rahaliikumist ei toimu, oli ülejäägiga 1,4% sama kvartali SKPst.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)

Kirje	2006	2007	2008				2009	
	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I
Jooksevkonto	-35 010,1	-43 538,7	-9 670,0	-6 328,7	-4 402,6	-3 038,2	-23 439,5	-1,5
Kaubad ja teenused	-25 005,4	-28 586,2	-4 157,9	-2 418,3	-1 666,7	-2 502,9	-10 745,8	926,1
Kaubad	-37 366,1	-43 581,0	-7 768,6	-7 551,5	-7 009,5	-7 002,8	-29 332,4	-2 648,8
kreedid (FOB)	121 430,6	126 534,2	31 811,4	35 045,5	34 725,2	32 027,5	133 609,6	23 671,0
deebet (FOB)	-158 796,7	-170 115,3	-39 580,0	-42 597,0	-41 734,7	-39 030,3	-162 942,0	-26 319,8
Teenused	12 360,7	14 994,8	3 610,7	5 133,2	5 342,7	4 499,9	18 586,6	3 574,9
kreedid	43 610,5	50 065,4	11 839,7	13 922,4	15 303,9	14 159,8	55 225,8	10 639,4
deebet	-31 249,8	-35 070,6	-8 229,0	-8 789,2	-9 961,2	-9 659,9	-36 639,2	-7 064,5
Tulu	-10 766,2	-16 575,0	-5 493,0	-4 533,0	-3 494,4	-2 203,1	-15 723,6	-1 267,8
kreedid	13 558,1	19 093,3	4 296,0	4 392,8	5 452,8	3 429,1	17 570,7	3 149,4
deebet	-24 324,3	-35 668,4	-9 789,0	-8 925,9	-8 947,2	-5 632,3	-33 294,3	-4 417,3
Jooksevülekanded	761,5	1 622,5	-19,2	622,6	758,6	1 667,8	3 029,8	340,2
kreedid	6 568,5	7 610,8	1 674,6	1 721,6	1 823,0	3 001,4	8 220,7	1 880,0
deebet	-5 806,9	-5 988,3	-1 693,8	-1 099,0	-1 064,5	-1 333,6	-5 190,8	-1 539,9
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	41 431,3	42 261,0	11 456,3	8 932,0	4 162,8	7 557,5	32 108,6	-2 060,6
Kapitalkonto	4 515,8	2 561,0	340,9	574,9	621,2	975,0	2 511,9	627,0
Finantskonto	36 915,4	39 700,0	11 115,4	8 357,1	3 541,7	6 582,4	29 596,6	-2 687,6
Otseinvesteeringud	8 613,1	11 344,1	4 405,2	1 296,8	1 779,0	1 881,9	9 362,8	776,3
Välismaal	-13 790,4	-19 912,0	-4 734,3	-1 884,1	-2 996,6	-1 901,8	-11 516,8	-1 841,5
Eestis	22 403,6	31 256,1	9 139,4	3 180,9	4 775,6	3 783,7	20 879,6	2 617,8
Portfelliinvesteeringud	-16 476,5	-5 558,2	1 645,4	2 428,9	-1 910,8	5 691,0	7 854,5	-904,2
Nõuded	-15 206,7	-8 440,6	1 572,0	3 288,7	-1 551,1	7 330,3	10 639,9	652,9
Omandiväärtpaberid	-4 569,2	-7 688,8	1 539,9	947,6	-57,6	1 672,5	4 102,5	184,3
Võlaväärtpaberid	-10 637,5	-751,8	32,1	2 341,1	-1 493,5	5 657,8	6 537,4	468,6
Kohustused	-1 269,8	2 882,4	73,4	-859,8	-359,7	-1 639,3	-2 785,4	-1 557,1
Omandiväärtpaberid	3731,8	3 533,3	-1 007,7	-235,7	-471,8	-1 700,1	-3 415,3	-452,8
Võlaväärtpaberid	-5 001,6	-650,9	1 081,1	-624,1	112,1	60,8	629,9	-1 104,4
Tuletisinstrumentid	78,5	-797,8	792,0	-7,6	-579,3	623,2	828,5	160,1
Nõuded	-180,9	-883,4	812,5	-56,8	-233,3	152,2	674,6	163,2
Kohustused	259,4	85,6	-20,5	49,2	-346,0	471,0	153,9	-3,1
Muud investeeringud	44 700,3	34 711,9	4 272,9	4 639,0	4 252,8	-1 613,7	11 550,9	-2 719,8
Nõuded	562,4	-22 289,4	-1 867,9	-236,6	875,8	-4 927,1	-6 155,8	7 523,3
Pikaajalised	-3 052,9	-2 509,2	-803,5	-342,6	-307,4	239,9	-1 213,5	286,1
Lühiajalised	3 615,3	-19 780,2	-1 064,5	105,9	1 183,2	-5 166,9	-4 942,3	7 237,1
Kohustused	44 137,9	57 001,3	6 140,8	4 875,6	3 377,0	3 313,3	17 706,7	-10 243,0
Pikaajalised	17 690,5	32 869,7	800,3	1 901,4	637,1	-178,1	3 160,8	1 912,6
Lühiajalised	26 447,4	24 131,6	5 340,5	2 974,2	2 739,9	3 491,5	14 546,0	-12 155,6
Vead ja täpsustused	1 106,1	2 679,6	162,6	1 115,7	-1 688,1	-379,6	-789,4	-228,2
Üldbilanss	7 527,3	1 401,9	1 948,9	3 719,0	-1 927,8	4 139,6	7 879,7	-2 290,3
Reservvara	-7 527,3	-1 401,9	-1 948,9	-3 719,0	1 927,8	-4 139,6	-7 879,7	2 290,3

Tulu netoväljavool kahanes juba kolmandat kvartalit järjest kiires tempos ning moodustas 2009. aasta I kvartalis 1,3 miljardit krooni. Selle tingis põhiliselt äriühingute kasumite kahanemine ja kahjumite suurenemine, mis omakorda vähendas reinvesteeringut tulu. Eesti residentide välismaal teenitud tulu kahanes aastaga 25% ning eelmise kvartaliga võrreldes 8%. Samas mitteresidentide Eestis teenitud tulu vähenes märksa enam – vastavalt 55% ja 22%. Nii residentide kui ka mitteresidentide otseinvesteeringutest tulu hõlmas lõviosa jätkuvalt reinvesteeringut tulu (62% ja 69%), kuid selle absoluutmaht vähenes aastataguse perioodiga võrreldes kaks ja eelneva kvartaliga võrreldes neli korda. Kui mitteresidentid teenisid I kvartalis Eestis finantsvahendusest veel kasumit, siis töötleva tööstuse ettevõtetesse tehtud investeeringud töid kaasa kahjumi. Mitteresidentide investeeringutest tulu valdava osa teenisid finantsvahenduse investorid ning väiksemas mahu veenduse, laenduse ja side valdkonna investorid.

Laekunud **jooksev- ja kapitaliülekanded** suurenesid eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes 20%, lähetatud ülekanded aga vähenesid 13%. Selle tulemusena kasvas märgatavalt jooksev- ja kapitaliülekannete ülejääk, ulatudes vastavalt 0,3 ja 0,6 miljardi kroonini.

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Pikka aega kestnud kapitali netosissevool asendus 2009. aasta I kvartalis netoväljavooluga ning **finantskonto** puudujääk oli 2,7 miljardit krooni. Kapitali netoväljavool toimus põhiliselt muu investeringukapitalina ning väiksemas mahus portfelliinvesteringutena.

Otseinvesteeringute sissevool ületas I kvartalis nende väljavoolu 0,8 miljardi krooni võrra. Välismaised otseinvesteeringud Eestisse ulatusid 2,6 miljardi kroonini ja Eesti residentide otseinvesteeringud välismaal lastele 1,8 miljardi kroonini. Kui välismaised otseinvesteeringud Eestisse vähenesid eelmise kvartaliga võrreldes ligi kolmandiku võrra, siis Eesti otseinvesteeringud välismaale jäid ligilähedaselt samale tasemele.

Eestisse tehtud otseinvesteeringutest moodustasid investeeringud aktsia- ja osakapitali 1,7 miljardit krooni, reinvesteeringud 1,6 miljardit krooni ning välismaistele otseinvesteeringutele antud laenu kasvu 0,7 miljardit krooni. Välismaale paigutatud otseinvesteeringutest hõlmas reinvesteeringud 45%, grupisene laenu kasvu 43% ning investeeringud aktsia- ja osakapitali 12%. Eestisse tehtud otseinvesteeringute kasvu taga oli valdavalt krediitiasutuste reinvesteeringud; samas vähenesid otseinvesteeringud kinnisvara, rentimise ja äritegevuse alal. Residentide otseinvesteeringud kasvasid samuti peamiselt reinvesteeringud arvel ning need tegid valdavalt finantsvahenduse ja mõningal määral ka veonduse, laenu kasvu ja side ning kinnisvara, rentimise ja äritegevuse investoriid. Eestisse tehtud otseinvesteeringud pärinesid peamiselt Rootsisist ning väiksemas mahus Prantsusmaalt ja Belgiast. Eesti otseinvesteeringud suundusid peamiselt Läti ning osa ka Leetu ja Küprosele.

Portfelliinvesteeringute netoväljavool oli 0,9 miljardit krooni. Nõuded vähenesid 0,7 ja kohustused 1,6 miljardi krooni võrra. Nõuete vähenemine puudutas peamiselt valitsemissektorit, mille rahaturuinstrumentide nõuded kahanesid 2,3 miljardi krooni võrra. Krediitiasutuste rahaturuinstrumentide nõuded samas kasvasid 1,7 miljardi krooni võrra. Kohustusi vähendasid peamiselt krediitiasutused ning valdavalt võlakirjade osas.

Tuletisinstrumentide netosissevool oli ligi 0,2 miljardit krooni.

Muude investeeringute netoväljavool hõlmas 2,7 miljardit krooni. Nõuded vähenesid 7,5 ja kohustused 10,2 miljardi krooni võrra. Nõudeid ja kohustusi vähendasid valdavalt krediitiasutused.

Maksebilansi kulla- ja välisvaluutareserv kahanes 2,3 miljardi krooni võrra.

* * * * *

**2009. aasta II kvartali maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel
(<http://www.eestipank.info>) 8. septembril 2009 kell 12.**

Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond